

MONITOR

zpravodajský čtrnáctideník

ROČNÍK IV., ČÍSLO 2

25. leden 2007

(za dobrovolné příspěvky)

ROK STÉHO VÝROČÍ BLAHOŘEČENÍ SV. PANÍ ZDISLAVY – PATRONKY RODIN

Tradice Otců

Ze „Života svatého Antonína“ od svatého biskupa Atanáše

Po smrti obou rodičů zůstal Antonín sám se svou jedinou sestrou, která byla ještě velmi malá. Ačkoli mu bylo sotva osmnáct nebo dvacet let, musel se starat o celé hospodářství i o sestru.

Když uběhlo od smrti rodičů necelých šest měsíců, šel Antonín jako obvykle do chrámu Páně a cestou v duchu přemýšlel, proč apoštolové všechno opustili a šli za Spasitelem a proč věřící, o nichž se mluví ve Skutcích apoštolů, prodali majetek a všechno, co za něj

utržili, skládali apoštolům k nohám na almužny pro chudé; a uvažoval, co velikého je za to čeká v nebi. Když došel uprostřed těchto úvah až do kostela, právě se tam četlo evangelium. A v něm Antonín slyšel, jak Pán říká onomu boháči: *Chceš-li být dokonalý, jdi a prodej všechno, co máš, a rozdej to chudým. Pak přijď a následuj mě, a budeš mít poklad v nebi.*

A sotvaže vyšel z chrámu Páně, všechny pozemky po rodičích dal ves-

ničanům, aby majetek nebyl jemu ani sestře na obtíž. Jen něco málo nechal na sestřino zaopatření.

A když přišel znovu do chrámu, slyšel v evangeliu následující slova Páně: *Nedělejte si starosti o zítřek.* Ani v kostele už pak neměl stání, a tak hned odešel a rozdal nejnuznějším i ten zbytek.

Věnoval se rovněž tělesné práci, neboť si vzal k srdci slova: *Kdo nechce pracovat, ať nejí.* Za část výtěžku si kupoval chléb, část rozdával chudým. Často se modlil, protože věděl, že je třeba, abychom se bez ustání v ústraní modlili.

Církev na šikmé ploše?

Jiné úhly pohledu

České kauzy několika kněží, jimž byly doloženy aktivní styky s StB, se vynořily prakticky současně s několika kauzami zahraničními, především s případem biskupa Stanislava Wielguse. Česká média také nejsou jediná, kdo tyto případy propojuje do obrazu jakési odvrácené, temné tváře Církve. Pro ilustraci několik nadpisů z *Lidových novin*: „Vatikánské čáry neprošly“, „Pokrytectví církev neopustilo“, „Církev se brání pravdě“ a — jak již řečeno — „Církev na šikmé ploše“.

Na druhou stranu se i v médiích objevují jiné úhly pohledu na vztah Církve a bezpečnostních složek minulého režimu. Například v týdeníku *Newsweek* líčí papežský životopisec George Weigel, jak obrovský a složitý materiál — různého stupně spolehlivosti — představují záznamy polské bezpečnosti o kněžích (už na každého seminaristu byla založena zvláštní složka a vyčleněn pro něho zvláštní sledovatel), jak složité úkol mají před sebou příslušné komise, a jaké nebezpečí spočívá ve faktu, že celý tento obrovský objem dokumentů (podle Weigela jde o pomyslnou řadu složek dlouhou 150 km) má své duplikáty v Moskvě.

Internetový server *Neviditelný pes*

Foto: archív

přinesl překlad článku Wojciecha Wybranowskiho z listu *Nasz Dziennik*, který klade otázku, nakolik se v mediální prezentaci kněžských selhání odráží fakt, že právě v médiích pracuje mnoho lidí, kteří aktivně spolupracovali s bezpečností a mají zájem na zpochybnění lustrací.

Zcela zásadní komentář přináší wüzburgská *Die Tagespost*. Redaktor Guido Horst vytyká Církvi, že nemá dost ofenzivní mediální politiku a pouze reaguje na kauzy, které už byly zveřejněny. Tvrdí také, že v případě biskupa Wielguse selhala nunciatura. Přitom všem konstatuje, že současná kampaň byla patrně nějakou dobu připravová-

na. „Bylo by naivní si myslet, že ve vlasti zesnulého Jana Pavla II. není dost sil, jež čekaly, kdy si budou moci vyřídit účty s Církví, jež se ukázala silnější než komunistická moc,“ píše Horst. Vysvětluje, že se čekalo na vhodnou chvíli po smrti Jana Pavla II. a cituje vatikánského mluvčího P. Federica Lombardiho, podle něhož dřívější pronásledovatelé Církve uzavřeli alianci s jejími dnešními protivníky.

Na mezinárodní mediální scéně jsou vlivné síly, uzavírá Horst, které využívají vše, aby poškodily Církev a Řím. S tím je třeba počítat a připravit se na to.

Michaela Freiová

ZPRÁVY

Papež o smyslu svátku Zjevení Páně

Na svátek Zjevení Páně pronesl papež při poledním *Angelu* promluvu o významu tohoto svátku.

Událost klanění Tří mudrců je podle papežových slov proto tak důležitá, protože zde začíná příklon pohanských národů k víře v Krista – ve smyslu Božího zaslíbení Abrahamovi:

„Skrze tebe budou požehnány všechny národy země.“ (Gen 12,3) „Zatímco

Maria, Josef a pastýři reprezentují národ Izraele, jsou hvězdopavci první pohané, kteří jsou povoláni, aby se podíleli na Církvi,“ řekl papež. „Od této chvíle už nespočívá církev na etnické nebo kulturní homogenitě, nýbrž na společné víře. Zjevení Páně je tedy i zjevením Církve, jejího univerzálního poslání,“ uzavřel.

Zenit

Vychází zpráva o útisku křesťanů v Barmě

V Londýně právě vychází zpráva o potlačování křesťanství vojenským režimem v Barmě (Myanmar) s názvem „Nesení kříže“. Cituje dokument ministerstva náboženských věcí, který koluje v Rangúnu pod názvem „Program ke zničení křesťanského náboženství v Barmě“. Zpráva bude prezentována v Dolní sněmovně mezistranickou parlamentní skupinou pro Barmu 23. ledna. Přípra-

vila ji skupina *Christian Solidarity Worldwide*.

Zpráva tvrdí, že barský režim je „utvářen fašistickou mentalitou, jež odraží Hitlera a nacismus“. Občané, kteří nesdílejí režimní verzi budhistického nacionalismu, nesou vážné následky. Dožaduje se zásahu OSN a mezinárodního společenství.

Assist News Service

Muslimové konvertují ke křesťanství častěji než křesťané k islámu

Přestože zájem o islám po 11. září stoupá, stoupá výrazně více počet konverzí muslimů ke křesťanství.

Už v roce 2000 přinesla *Al Džazíra* rozhovor se šejkem Ahmádem Al Kátáním, libyjským znalcem islámského práva, který si stěžoval, že v Africe stále více muslimů konvertuje k křesťanství. Konstatoval, že od počátku 20. století počet afrických muslimů výrazně klesl, zatímco počet katolíků stoupl od roku 1902 z jednoho milio-

nu na téměř 330 milionů. „Každý den konvertuje ke křesťanství 16 000 muslimů,“ řekl šejk, „což znamená 6 milionů ročně.“

I v teokratickém Íránu se staly konverze ke křesťanství pro režim problémem.

V roce 2004 konstatoval pracovník ministerstva školství Hasan Mohamadí, že každodenně 50 mladých lidí tajně konvertuje ke křesťanství.

mercator.net

Proč ženy křesťanského západu konvertují k islámu?

V posledních měsících vyšlo několik článků a studií, které zkoumají, proč v západní Evropě a severní Americe právě ženy častěji konvertují k islámu.

Knihy Karin Van Nieuwkerkové „Ženy, jež přijaly islám“ přináší několik rozhovorů se ženami západního světa, které se staly muslimkami. Jejich hlavním motivem je zklamání z křesťanství: přitom ale ani o Kristu, ani o Mohamedovi nic nevědí. Spíše si vytvářejí vlastní verzi náboženství, kterou nazývají islámem.

Ženy často zaměňují křesťanství se

současnými sekularizačními trendy v západní Evropě. Poukazují na to, že islám jim umožňuje žít „ženským způsobem“.

Na rozdíl od západní společnosti si islám velmi cení mateřství a pečujících kvalit žen; mateřství je uznáváno jako výkon rovnocenný mužskému zaměstnání, jež musejí muži náležitě podporovat.

Jedna Holanďanka konvertovala proto, že „v holandské společnosti musejí ženy vydělávat, kdežto islám jim dovoluje zůstat doma a starat se o děti“.

mercator.net

Výhrůžka pražským křesťanským a židovským školám

V pátek 12. ledna musela být zrušena výuka na 34 křesťanských a židovských školách v Praze kvůli výhrůžnému dopisu, který oznamoval bombu.

Přesné znění dopisu nebylo zatím zveřejněno, ale má v něm být obsažen náboženský resp. islámský aspekt.

RC, ČTK

Zahraniční styky Vatikánu

Vatikánská tisková kancelář vydala zprávu o zahraničních stycích Vatikánu.

Svatý stolec má plné diplomatické styky se 175 státy. Má také diplomatické styky s Evropskou unií a se suverénním řádem Maltských rytířů a dvě speciální mise: misi Ruské federace, kterou řídí vyslanec, a kancelář Organizace pro osvobození Palestiny, kterou řídí ředitel.

16. prosince ustavil Svätý stolec diplomatické styky s Černou horou.

Zenit

Katolické televizní pořady na DVD

Katolické pomocné dílo *Kirche in Not* převedlo 110 televizních pořadů na internet, kde si je lze bezplatně vyžádat jako DVD. Lze si o ně i napsat. Seznam pořadů obsahuje pořady *Bibel TV*, *EWTN* a *K-TV*.

Obsahově se jedná o pořady věnované situaci křesťanů, především katolíků, v zemích, kde je církev pronásledována nebo nemá dost prostředků.

Hosty takových pořadů jsou např. biskup Josef Werth a P. Klemens Pickel, kteří působí na Sibiři, ale také např. Otto von Habsburg.

Další řada pořadů se soustřeďuje na křesťanský životní styl a vystupují v nich biskupové a odborníci.

Seznam lze získat na adrese:

Kirche in Not

Postfach 70 10 27

D-81310 München

Telefon: 089/7 60 70 55

Fax: 089/7 69 62 62

E-mail: info@kirche-in-not.de

<http://www.kirche-in-not.de>

Kirche in Not

ZPRÁVY / KOMETÁŘE

Nová drammatizace Dantovy „Božské komedie“

Mons. Marco Frisina, ředitel liturgického centra římského vikariátu, uvede letos na podzim v jednom z římských divadel dramatické zpracování Dantovy „Božské komedie“. Po římské premiéře se bude konat evropské turné.

Podtitul muzikálu zní „Člověk na cestě za láskou“. Hudba se liší podle částí – pro Peklo zvolil autor punk, rock, jazz a heavy metal, pro Očistec gregoriánský chorál a pro Nebe symfonickou hudbu.

P. Frisina říká, že „Božská komedie“ je „básní o našich křesťanských kořenech“.

KATH.NET

Pákistánské ministerstvo vzdělávání pro snášenlivost

Pákistánské učebnice se mají zbavit zaujatosti proti nemuslimským skupinám; usiluje o to ministerstvo vzdělávání. Do učebnic se mají dostat kapitoly o rovnosti pohlaví, o hodnotě míru, o etice a mravních hodnotách, a toto zaměření má ovlivnit i výuku hospodářských, společenských a kulturních témat.

Také učebnice dějin pro 9. a 10. ročníky vysvětlí, že poválečné dělení Indie nebylo míněno jako „vyloučení“ muslimů z pákistánského národa: v něm mají „všichni občané stejná práva bez ohledu na kastu, barvu nebo vyznání“.

Islamistické síly vytýkají tomuto plánu podřízenost „washingtonským rozkazům“ a plánují protestní demonstraci. Podle některých komentářů se tyto síly obávají, že ztratí vliv na studenty vyšších škol, odkud nacionalistické a extrémistické skupiny získávají následovníky.

Asia News

Bulhaři se modlí za odsouzené k smrti

Svatý synod bulharské pravoslavné církve požádal, aby se lidé modlili za propuštění pěti bulharských sester, jež byly v Libyi odsouzeny k smrti, protože údajně zavinily epidemii AIDS v místní nemocnici. V prohlášení Synodu se říká: „Jsme hluboce znepokojeni rozhodnutí libyjského soudu. Doufáme, že za těchto těžkých okolností bude život, nejcennější Boží dar, obhajován.“ Při bohoslužbách se přidávají zvláštní intence za tyto sestry. Konají se také zvláštní modlitby.

SIR

Mýtus lidoveckého otevírání

Je nominace Heleny Třeštíkové znamením odklonu KDU-ČSL od křesťanských zásad?

Vypadá to, jako by se KDU-ČSL rozhodla naplnit přísloví „nikdy není tak špatně, aby nemohlo být hůř.“ Minulé vedení KDU-ČSL to s bojem za tradiční hodnoty příliš nepřehánělo, ale alespoň nešlo přímo proti jejich duchu. To se změnilo v minulých dvou týdnech. Jiří Čunek, jehož nástup do čela KDU-ČSL spojovali mnozí s nadějami, nominoval na post ministryně kultury režisérku Helenu Třeštíkovou. Její postoje jsou už notoricky známé, ale přesto si je stojí za to zopakovat. Kostely jsou podle ní chrámy pokrytectví a netolerance. Nevadí jí potraty. Podporuje registrované partnerství a nevadí jí adopce dětí homosexuálními páry. Převzala záštitu nad festivalem lesbické kultury Apriles 2003 a hostovala na festivalu gay a lesbického filmu „Mezipatra“.

Hlavně to neříkat lidovcům...

To všechno by samozřejmě nebylo nic překvapivého, kdyby byla ministryní třeba za Stranu zelených. Ovšem za stranu, která má ve svém názvu „křesťanská“? Něco takového se ještě nestalo nejen v české kotlině, ale ani v širokém okolí. Ne nadarmo koluje po Praze tento vtíp: „Víš, že předseda Gay a lesbické iniciativy Slavomíra Gogu zaměstnali v Ústavu mezinárodních vztahů? Opravdu? Tak to hlavně neříkat lidovcům nebo ho budou chtít nominovat na ministra zahraničí.“ Bylo by to vtípné, kdyby to nebylo tak smutné. Faktem je, že nominace Heleny Třeštíkové je klíčovým okamžikem KDU-ČSL. Zůstane stranou konzervativní, hájící křesťanské principy? A nebo se „odčernoprdelní“ (slavný výrok 1. místopředsedy Romana Líška)? Soudě podle vyjádření lidoveckého vedení o nutnosti otevření se, o tom, jak KDU-ČSL nemá reprezentovat katolíky atd., se zdá pravdě bližší spíše ta druhá možnost.

Otázka ovšem je, od čeho lidovce „odčernoprdelní“. Vždyť nejsou ničím klerikální. Prosazují snad zákaz občanských sňatků? Povinné náboženství na školách? Prísahu poslanců na Bibli? Kříže ve státních institucích? Ne, nic z toho neprosazují a nic z toho ani nikdo soudný v této zemi pro-

sazovat nechce. Lidovci ale (více či méně nadšeně, ale přece) prosazovali tradiční hodnoty přirozeného řádu. Hodnoty, které nejsou ničím specificky křesťanským. Hodnoty, které jsou věci zdravého rozumu: podpora manželské rodiny, odpor proti registrovanému partnerství, boj proti potratům, eutanázii a klonování. Co z toho je klerikalismem? Odpověď je jasná. Nic. Ostatně, v této zemi je skoro třetina občanů proti neomezenému právu ženy na umělé přerušení těhotenství, 40 procent je proti registrovanému partnerství a polovina proti eutanázii. To nejsou zdaleka jen křesťané. Proč nehledat mezi nimi, jak doporučoval už před deseti lety dnešní rektor Masarykovy univerzity Petr Fiala ve svém díle *Katolicismus a politika*: „Křesťan má v politice obrovské množství spojenců – lidí, kteří nejsou věřící, ale také přirozeně tíhnou k dobru.“

Marné naděje

Místo toho se strana „otevírá“ někam k levicově-liberální scéně. A otevírá se tak, že ti, vůči kterým se má otevřít, z toho mají legraci. Bezelstnost, se kterou Jiří Čunek přiznal, že Třeštíková má být především mediálně přitažlivou tvář (a že ji zároveň bude „hlídat“ lidovecký náměstek Talíř) byla úsměvná. Chce KDU-ČSL získat body na kulturní scéně? Proč si nevzpomněla dříve? Proč se o ministerstvo kultury nezasazovala dříve? Proč nikdy s ničím v této oblasti nepřišla? A koneckonců, vše záleží na osobních kontaktech. Nevšiml jsem si ovšem, že by zrovna lídři KDU-ČSL byli nějak často vidět na kulturních akcích. Zrovna nyní by jim to prospělo. Dozvěděli by se, jak celá jejich snaha působí prvoplánově a trapně. Ať si někdy popovídají s lidmi, kteří zastávají názory Heleny Třeštíkové. I kdyby se stokrát snažili, tak tam hlasy nezískají. Tam už je má jistě Martin Bursík.

Lidová strana má zkrátka nějaké členstvo, nějaké voličstvo a nějaké vedení. Vyrůstá z nějakých kořenů – ideových (křesťansko-konzervativních) i geografických (menší města, venkov).

Dokončení na str. 8.

KOMENTÁŘE

Jsmo stále decimováni padesáti lety komunismu...

Rozhovor s královéhradeckým biskupem Dominikem Dukou OP

Otče biskupe, nacházíme se v biskupském paláci v Hradci Králové, pár metrů od Adalbertina, Hradecké kulturní a vzdělávací společnosti. Jde o místo, kde se střetává církevní a světský svět. Myslím, že jde o příklad hodný následování. Jako ideální příklad překlenutí mostů mezi Církví a společností.

Ano, s tímto projektem začal už můj předchůdce, biskup Otčenášek, který byl po smrti pana kardinála Tomáška nejstarším biskupem. A právě proto, že měl paměť, tak věděl, že už před nástupem komunismu hledala církev cestu ke společnosti a k lidem. Proto vzniklo Adalbertinum. Pro nás jako pro křesťany je Adalbertinum velmi důležité. Vedle ryze církevních akcí tu probíhají vzdělávací a kulturní akce. Je tam také sídlo hudební katedry pedagogické fakulty. Vyučují se tam takové obory jako je občanská výchova, český jazyk, ale i varhanictví. Z toho vzniká velká možnost budoucí spolupráce a oživení varhanické hudby. Absolventi tohoto oboru mohou působit nejen jako varhaníci, což není příliš honorováno, ale i jako učitelé na školách. A jsou oběma nohama ve společnosti, jak v té církevní, tak té světské. Díky tomu se řada malých kůrů dostane o pár stupňů výše.

V souvislosti s Církví se v současnosti bohužel mluví spíše o nepříjemných záležitostech. Mám na mysli především kauzu spolupracovníků komunistické státní bezpečnosti z řad kléru. Především v Lidových novinách se konkrétně Vám vytýká prosazování Mons. ThDr. Karla Simandla na pozici generálního sekretáře České biskupské konference. Redaktor Lidových novin Bob Flídr také tvrdí, že jste Simandlovi nabídl funkci šéfredaktora Katolického týdeníku.

Ano, já jsem skutečně v roce 1993 pana Simandla navrhl na funkci generálního sekretáře ČBK. Pracoval ve vatikánských úřadech, byl tajemníkem nunciatury v Bonnu, tedy na velmi prestižních místech. Zdál se mi kvalifikován a skutečně mě tehdy nenapadlo, že by mohl být na nějakých seznamech. Tehdy jsem ho skutečně — a to jsem ještě nebyl biskupem — navrhl jako vhodného kandidáta. To je prav-

da. Když se později objevila podezření — tehdy ovšem bez jakýchkoliv důkazů — ihned jsme to projednali. Karel Simandl tehdy přiznal, že podepsal spolupráci, dokonce poslal dopis tehdejšímu ministru vnitra Obzinovi. Ale to vše s vědomím, že chce vycestovat do zahraničí a tam vystudovat kněžství. A že to dělal s vědomím, že tyto skutečnosti oznámí. Uvedl jako svědky lidi, kterým to řekl — dnes už zesnulého Msgr. Vránu a kardinála Špidlíka. A ti to potvrdili. S tím také, že když skončil studia v Lateráně, nezůstal v Itálii, ale byl poslán do USA, aby nemohlo docházet ke kontaktu s československou rozvědkou. Po určité době, asi po 3/4 roku, možná více, se objevily písemné materiály o navázání další spolupráce. A tehdy došlo k dohodě, že musí odejít. Tím celá záležitost skončila. Co se týče nabídky šéfredaktorského postu, toho si nejsem vědom. Ostatně já nejsem majitelem Katolického týdeníku, tím je biskupská konference. Ale je možné, že se uvažovalo, že by tam mohl pracovat. To si přesně nepamatuji, každopádně se mi zdá dosti nepravděpodobné, že by se tato úvaha objevila v době, kdy už byly známé dokumenty o jeho činnosti. Já nemám důvod zatloukat ani lhát. Uvědomuji si, že jeho první krok je omluvitelný, lépe řečeno, že se dá pochopit, byl to mladý člověk. Bylo to na radu jednoho kněze (který byl členem Pacem in terris). Byla to jakási cesta, jakou se on může dostat do zahraničí a uskutečnit svůj sen k povolání. To bych snad ještě chápal. Neviděl jsem tehdy důvod, proč by tento člověk nemohl vykonávat tu funkci.

A co František Holeček? Vy sám jste skončil ve vězení částečně i díky jeho udání tajné dominikánské tiskárny v Kadani...

V případě Holečka mi nemůže nikdo nic vyčítat, protože s jeho kauzou nemám nic společného. Já jsem ho nikam nepřivedl, ani jsem ho nikdy nehájil. Můžu říct snad jen to, že vůči němu nepocituji zášť.

Překvapilo Vás, co jste se o něm dozvěděli?

Musím říci, že mě to překvapilo.

Vždycky mi bylo trochu divné, proč měl ke mně takový velmi uctivý postoj. Mohl jsem si uvědomit, že to má určitý důvod.

Ty zveřejněné materiály řadu věřících dost šokovaly a zhrzoily.

Můžu Vám říct, že to bylo zhrození i tady v téhle kanceláři. Vzpomínám si, že v době, kdy tito dva lidé, Holeček a Simandl, nastoupili studia v Lateránu, informoval zahraniční rozhlas — už nevím, zda Svobodná Evropa nebo Hlas Ameriky, že mají zprávy přes zpravodajskou službu, že se do Nepomucena (české koleje ve Vatikánu) snaží dostat lidé, kteří mají za úkol podávat odtamtud zprávy. My, kteří jsme celou dobu pracovali v podzemní Církví, jsme věděli, že na jedné straně jsou lidé, kteří oficiálně kolaborují s režimem — to byli lidé v Pacem in terris. Tito lidé ovšem automaticky neměli důvěru. Proto jsme předpokládali, že tu musí být tajní informátoři. A to dvojího typu — lidé ke spolupráci donucení a lidé nasazení. To je případ Holečka, člověka, který věřící nebyl a přijal to jako zpravodajský úkol.

Pamatuji se, že když jsem studoval v Litoměřicích, v každém ročníku jsme se kádrali. To byla velmi nepříjemná situace. Ve dvou případech jsme celých několik let ubližovali lidem, kteří žádnými udavači a špiony nebyli. Jenom nám se tak jevili... Jistěže jsme několik skutečných donašečů mezi námi odstranili. To je skutečnost, tímhle jsme si všichni prošli. Já jsem tím prošel na pracovišti, prošel jsem tím na vojně. Mně řidič kontrarozvědky řekl, že je na mě nasazený. Řekl mi to. Pracoval jsem v plzeňské škodovce. Tři lidé na mě byli nasazení. A každý z nich mě informoval o tom, proč a co se děje. A varoval mě. Takže tady, jestli mě někdo nazve ochráncem estébáků, tak by měl měřit slova. Co je estébák a co je člověk, který spolupracuje, protože to není úplně totéž. V těch seznamech je to z naší diecéze 15 osob, tedy 7 procent kněží.

Nejde o trochu jednostranné zaměření na spolupracovníky StB místo na samotné estébáky?

Přesně tak. Podívejte se třeba na Si-

KOMENTÁŘE

mona Wiesenthala, který stíhal nacistické zločince. Nikdo nesledoval, ani pan Wiesenthal, vlastní souvěrce, kteří při výslechu selhali, či kteří byli získáni ke spolupráci. Sledoval skutečné nacistické zločince. Ty, kteří roztočili holocaust. A tady jsme v situaci, že někdo roztočil kolo genocidy Církve. A o těchto lidech se mlčí, jsou nedotknutelní. A na druhé straně jsou různé oběti. Nadpis článku v Lidových novinách, kde jsem měl říct, že s lustracemi jsme se vyrovnali, je omyl. Já jsem se vyrovnal s jednou věcí: Že nebudu prosit o odpuštění, že to by bylo pokrytectví. Tato otázka poprvé vystoupila do popředí při návštěvě Jana Pavla II. v dubnu 1990 v chrámu sv. Víta. Svatý otec tyto věci pojmenoval a těmto lidem řekl, že mají své viny především odčinit svojí současnou prací. Já jsem jasně řekl, jak na plenárním sněmu, tak v diecézním oběžníku, že jestliže někdo předloží materiál, že mu bylo ublíženo některým duchovním nebo laikem, pak sám tento materiál předám civilnímu soudu k dořešení. Já sám ale nemám sílu vyšetřovat jednotlivé případy. Přesahoval bych svoje pravomoci, vstupoval bych do role státu a státních institucí. Já nemohu nikoho odsoudit a nikoho předvolávat.

Přišel jsem do Hradce v roce 1998. Tuto otázku řešila biskupská konference na začátku 90. let pod předsednictvím kardinála Vlka, tak jak o tom on sám hovořil. Biskupové pak hovořili s kněžími, kteří byli v seznamech. Tuto práci vykonával za hradeckou diecézi biskup Otčenášek. Já z jeho svědectví a ze svědectví jeho spolupracovníků vím, že on tyto věci řešil zodpovědně. Že to neřešil z pohledu pana Fliedra nebo paní Rút Křížkové, za to se nebudu omlouvat. A nebudu znevažovat jeho kroky. Protože on s těmito lidmi mluvil. A to, že napsali v novinách, že se překládali pedofilové, tak několik set pedofilů tady v diecézi nemáme. A pokud jsme je měli, tak jsme je nepřekládali. Ta věc se řešila trochu jinak, podle církevních i světských právních norem. To byly dva případy za celou dobu, co tu jsem. Takže ono by stačilo vzít si trochu materiály a podívat se na ně.

Takže se nedá říct, že z pohledu Církve vše skončilo kající poutí na Velehradě?

Kající pouť byla vyvrcholením. Papež jasně pojmenoval všechny problémy, kterými Církev prošla. Ale papež ve svém projevu v katedrále žádal, aby-

chom šli společně. Že tu nejsou dvě církve. Lidé, kteří zklamali, jsou mezi námi. Ale mají šanci. A jestli se někdo skutečně dopustil trestných činů, tak ať hovoří zákon. Ale uvědomme si, že ty formy spolupráce jsou tak rozdílné. Tady máme lidi, kteří podepsali po několika letech těžkých žalářů. Díky Ústavu pro dokumentaci a vyšetřování zločinů komunismu máme detailně rozpracovanou litoměřickou diecézi. Pak zjistíte, že skutečný počet spolupracovníků se nepohybuje na více než jednom, dvou procentech. To ostatní jsou skutečně lidé, kteří selhali tím, že podepsali. Někteří také po určité době podpis odvolali. Někteří se vzpírali té spolupráci, odmítali a byli z té spolupráce i vyškrtnuti. A pak byli lidé, kteří skutečně vykonali nepěknou práci. Lidé, kteří zradili. I to je pravda. Ale nemůžeme říci, když někdo třeba naivně vypovídal u výslechu o věcech, které se mu zdály být druhořadé, ale které mohly být zneužity, tak z něj dělat špiona a udavače.

Nicméně, pokud se objeví nějaké nové materiály k některému z duchovních, tak se tím budete zabývat?

My se tím musíme zabývat, to bezesporu. Ale je třeba si uvědomit, že přístup médií k těmto materiálům je diletantský. Materiály vypracovala státní bezpečnost, která dle našeho zákona byla zločineckou organizací. Nazvali jsme komunismus zločineckým režimem. Musím rozlišit, co je materiál, výpověď či udání, kterou někdo napsal vlastní rukou a podepsal. Musíme rozlišit, co je výpověď, kterou někdo zapisoval, protože tam už mohou být úpravy textů. A to nemůžeme dělat my. My jsme amatéři. My se v těch zápisech často nevyznáme. Nevyznáme se v jejich slovníku, v jejich zkratkách. Třeba materiály Holečka, kdybych je nečetl já, ale někdo jiný, tak se v nich nevyzná. Protože jména jsou začerněná, data jsou začerněná. Z hlediska justice, z hlediska hledání pravdy a spravedlnosti, to nejsou dostatečné materiály. Jedna věc je ale jistá, on tam vystupuje jako agent, jako člověk, který nebyl věřící. Takže jeho připsování Církvi, to je skutečně chyba. Kauza Holeček patří na vrub bývalému režimu. To je pracovník zpravodajské služby, který byl odhalen a teď stojíme před touto skutečností.

Mnohé věci jsou velmi složité, byly zde vlivové agentury, někteří lidé pracovali na vícero stran. Do toho může vstoupit jenom odborník. Takže komise,

kteřá tyto papíry bude posuzovat, musí mít ve svých řadách právníka, člověka, který zná zpravodajskou službu a také někoho, kdo znal život v tehdejší době. Tak, aby bylo možno říci — ano, tento člověk skutečně uškodil. Tak se to dělá v Německu a Polsku. A tak se to musí dělat u nás. U nás se bohužel začalo divokými lustracemi, které rozjel Petr Cibulka, kterého jsem měl možnost poznat v borské věznicí. Udělal trochu medvědí službu, protože pustil z řetězu něco, co potom nejde dohledat. Já ho dovedu pochopit. Buďme upřímní, mnozí lidé, kteří byli v různých funkcích v době totality, jsou v nich i dnes.

Pokud zjistíte, že některý duchovní patřil k oněm 1–2 procentům, kteří opravdu škodili, jaký postup poté následuje po církevní linii?

Ten člověk by především musel vyřešit svou situaci vůči těm, kterým ublížil. Tam je ale dvojí moment. Tito lidé jednak poškodili někoho konkrétního a jednak poškodili dobrou pověst Církve. To musí řešit Církev. Ale řešíme to s 15letým zpožděním. Určitě budu přihlížet k tomu, co tento člověk těch uplynulých 15 let dělal. Jestliže vidíme, že tento člověk pracuje, že si je vědom toho, že ublížil a jestliže máme v ruce důkaz, že lidem, kterým ublížil, se snaží pomoci, že je prosí o odpuštění, někdy dává i finanční dary, tak považuji tyto věci za skončené. Protože já se necítím oprávněn, abych to předával soudu. Jestliže by někdo chtěl hledat odčinění u takového člověka, tak to musí být ti poškození a ne já. Protože já nemám funkci prokurátora či státního zástupce.

Z kritických textů na adresu Církve máme dojem určité kampaňovitosti. Na konci jednoho z článků je ostatně napsáno jasně: „Bůh ochraňuj české katolíky, pokud by na kardinálský stolec měli usednout Duka nebo Graubner“.

Já se domnívám, že čtenáři a pozorovatelé této — přece jenom trochu kampaň — mohou jasně vypořadovat, že se jedná o otázku vojtěšského stolce. V legraci jsme říkali panu kardinálovi, že už se nemůžeme dočkat, až odejde. Jako bychom to všichni očekávali a hrnuli se do Prahy. Říkám otevřeně, že tento zájem za svou osobu vůbec nemám. Mám dostatek práce zde a vím — nebo tuším — co to znamená stát se kardinálem v Praze. Je to mnohem větší odpo-

KOMENTÁŘE

vědnost — a tím také větší možnost udělat určité chyby — a také větší možnost střetu. Já jsem se neucházel ani o biskupský úřad. Měl jsem tu sílu říct „prosím, Svatý otče, nemohu, musím pracovat na svém místě v řeholi“.

Další dojem, který jsem měl z textu v Lidových novinách, byl, jako kdyby šlo o to ukázat Církev rozdělenou. Ve všech článcích byl totiž kardinál Vlk vykreslen jako ten hodný a Vy a arcibiskup Graubner jako ti zlí.

Myslím, že to vzniklo jednak s určitým záměrem a jednak tím, že pan kardinál neodpovídal jako předseda biskupské konference, ale jako pražský arcibiskup. Proto mluvil o svých krocích. A když řekl, že se neudělalo dost, tak já to nepopírám. Ale já — se svými zkušenostmi — trvám na tom, že nechci nastolovat jakousi diktaturu, kdy se budou klepat vinní i nevinní. Pokud nemám dostatek důkazů a materiálů pro to, co kdo udělal, pak si kladu otázku: „Autoři této kampaně — co nám poradíte?“ Stavět gilotiny, šibenice, obnovit církevní vězení na Mírově? Nebo zapálit církevní hranice? Církev ovšem od těchto metod ustoupila. Pan kardinál v televizi jasně řekl, že Církev má své nástroje. Ale zde je třeba si také uvědomit, že postupem let je to spíše otázka morální než právní, která bude vystupovat. Já nevím, jak mohou někteří lidé tvrdit, že v seznamech je 600 kněží. To není pravda. Zpravodajství špatně citovalo historika Blažka. On řekl, že to může být několik set. Když si vynásobím stav naší diecéze s ostatními diecézemi, přijde mi tvrzení Aleše Opatrného o 150ti lidech jako reálné.

Mně to připomíná problém, kterým Církev prošla po velkých pronásledováních v době svatého Augustina. Tehdy došlo k velkému sporu kvůli těm, kteří nešli obětovat bohům, ale nechali si vystavit falešné potvrzení. Říkalo se jim libelatici, „lístečkáři“. A pak tu byli ti, kteří skutečně obstáli, donatisté. Šli do vězení nebo dokonce položili hlavu na špalek. Církev se v této kauze rozdělila. Donatisté tvrdili, že tito libelatici nemají v Církvi žádné místo. Vystoupila autorita, kterou byl a je svatý Augustin, a řekla: „I pro ty, kteří pochybili a činí pokání, je v Církvi místo.“

Vidíme, že je to určitá bolest. Bolest nad tím, že ne všichni unesli jařmo komunismu. Já jsem na synodu pronesl věty, které se nikde neobjevily. Pan Flie-dr ví mnohé věci ze zákulisí, tak by se

už mohl zeptat na všechno. Já jsem řekl, že si musíme uvědomit, zda jsme obstáli. Nejenom my v Československu, ale i v Polsku, Maďarsku, Chorvatsku. Zda Církev neměla vést lidi k většímu odporu vůči nástupu diktatury. Ale jestliže někdo po mně bude žádat, abych já tady konal pokání, tak říkám: jistěže bych našel řadu věcí, za které mám činit pokání. Jako člověk, jako křesťan. I z politického hlediska. Jak to, že jsem neměl tu odvalu odmítnout složit přísahu jako voják ČSLA a říct „Já nesloužím socialistické vlasti!“ Ano, také jsem neobstál. Nevím, jak obstáli druzí.

Ten problém je zkrátka mnohem složitější. A proto, když mi někdo řekne, že se zastávám těchto lidí, tak jsem vám taky vyličil proč. Protože znám celou řadu lidí, kteří mi pomohli. Můžu říct další příklad. Velitel StB v Plzni řekl několikrát své manželce „Řekni Benešovi — to byl můj spolubratr, starý dominikán a právník — ať si dají pozor.“ Věděl, že ta paní, která tajně chodí do kostela, to páteru Vítovi řekne. To mám všechny lidi složit do jedné otypky? Copak stále ještě žijeme v pubertální společnosti, která klidně páčila čarodějnice? Ve společnosti, která viděla všechno černobíle?

Jenom škoda, že v případě Františka Holečka žádné pokání nenastalo a on sám vlastně stále koná svou úlohu, kterou mu dala StB. Tedy škodit Církvi — protože je klackem v ruce těch, kterým Církev vadí.

To si myslím taky. Já ale nemám možnost ani právo vystupovat jako jeho představený. Není ani v mé diecézi, ani není členem mé řehole. Z hlediska určité disciplíny to musím ponechat těm, kteří to mají řešit. Ale dávám Vám za pravdu. On neměl čekat, měl vystoupit a říct to. To je příklad polského arcibiskupa Wielguse. On měl říci „ano, já jsem podepsal“. Může se hájit, že nikomu neublížil, ale nemůže to obejít. Myslím, že to je krátkozrakost. Na druhé straně je obdivuhodné, co arcibiskup Wielgus udělal. Viděl jsem to v televizi a musím říct, že já bych neměl tu sílu. Když už se to všechno stalo, tak bych se sebral a odjel někam do tramtárie a tam zůstal. Šel bych pracovat někam do charity jako samaritan a celebrovat jako kněz. Takto bych viděl svůj život a radši bych se nikde neukazoval. To říkám otevřeně. Ale toto bylo pro Církev jediné možné, aby zachoval tvář a vystoupil veřejně.

Nechme nyní stranou státní bezpečnost. Kardinál Vlk nedávno zprovoznil vlastní webové stránky. Neuvažoval jste o tom také?

Ne, to opravdu ne. Mám na starosti i litoměřickou diecézi, kde nemohu tvrdit, že se jí věnuji dostatečně. A zdejší diecéze vyžaduje poměrně dost práce, takže mě zcela absorbuje. A pak musím přiznat jednu věc. Jsem počítačový analfabet, s počítačem se moc nekamarádím. Proto také někdy nedoceňuji jeho význam. Teoreticky si to uvědomuji, ale v osobním životě jsem stále více odkázan na tužku, pero a tištěný text. Vahou svého života tíhnu spíše ke čtení knih než ke sledování webových stránek, i když se na ně dívám každý den, protože je to potřebné, např. monitoring tisku. A mrzí mě, že s tím neumím lépe pracovat. Když se třeba pracuje s Biblií, s encyklopediemi, slovníky, to vše je v počítačích geniální.

Máte nějakou ideální představu, jak by měl vypadat vztah státu a Církve?

Ta situace je skutečně velmi složitá. Já patřím k těm naivním, kteří věří, že ty vztahy je možné řešit. Nevidím ze strany společnosti ani státu něco, co bych nazval antiklerikalismem. I když tady samozřejmě nějaké formy antiklerikalismu jsou. Druhý moment, který vidím a na tom se shodne celá biskupská konference, je, že chceme kooperační model. V tom se shodneme napříč spektrem — v posledním čísle Přítomnosti i Tomáš Halík mluví o nemožnosti úplné odluky Církve a státu. To prostě není v dané situaci politicky a administrativně možné. My budeme vždycky muset se státem spolupracovat, Církev se přece svojí činností dotýká takového množství sfér lidské společnosti: umělecká sféra, kultura, památky, hudba, celé výtvarné umění. Je to ale i zdravotnictví, charita, školství, výchova, vězeňství, policie, kde máme intervenční programy, je to armáda. Když použiji slovo odluka a vím, co to historicky znamenalo, tak vím, že je to passé. To je jako kdyby mi někdo řekl, že chce zavádět neoinkvizici. Tady musí jít jednoznačně o kooperaci, která může být více nebo méně přátelská. To záleží také na tom, jak silná je religiozita v zemi, na rozvržení politických sil atd.

A hlavně, nezáleží to tak na množství právních norem, jako na lidských kontaktech. Jsem přesvědčen, že právní norma bez lidského kontaktu se stá-

KOMENTÁŘE

vá cárem papíru. Ve společnosti i v Církvi. I v Církvi mi často kodex církevního práva nepomůže, jestliže se mnou druhá strana nespolečupracuje. Právo není pánbůh. V těchto důrazech se možná budeme v biskupské konferenci lišit. Někdo klade větší důraz na právní stránku věci, někdo na lidský kontakt. A také každá diecéze žije v jiném společenském a ekonomickém klimatu, což ovlivňuje názory jednotlivých biskupů.

Katolíci občas působí trochu zaraženě. Jako kdyby se v české společnosti, tradičně ne příliš nakloněné Církvi, skoro styděli za to, že vůbec jsou katolíci. Není to takový český katolický komplex?

Tendenci vyjádřit se, mají spíše skupiny na krajích. To znamená ti, kteří hodně tendují k tradicionalismu a pak ti, kdo směřují jakoby, jak se politicky říká, doleva. Takoví ti radikální reformisté. Ale já rozlišuji mezi tradicionalismem a tradicí. Tady se odvážím citovat kardinála Newmana: „Tradice je živá víra otců, tradicionalismus je mrtvá víra synů, kde větší roli hrají ty vnější věci, než vlastní víra.“

To jsou takové dvě skupiny. A pak je tu to, čemu bychom řekli „šedá zóna“ neboli střed. A, vy už jste to i naznačil, ten je stále decimován padesáti lety komunismu. My jsme se z toho nevzpamatovali. Nám se nedaří mnohé věci, ať je to ve školství nebo podobně, protože školy často jedou v šabloně socialistického vzdělávání.

Důležitá je výchova, kterou by měly začít určité skupiny v Církvi. Nelze říci jen, že je to úkol kněží. Znamo ze sněmovních kroužků, biskup a kněz zodpovídá za vše. Ale tak to nejde. Umělci, nechtějte po mě, abych opravoval sochy. Abych dal tón výtvarnému umění. To přece nejde! Je potřeba říci, že klérus je dítětem tohoto národa. Čili my jako kněží jsme tím, kdo byl zdecimován. Já se přiznám, že od listopadu 89 zažívám zcela jiný přístup třeba státních orgánů a úřadů než dříve. Nemusil jsem se legitimovat, mohl chodit v hábitu, ať jsem šel k předsedovi vlády, ať k prezidentovi, ať jsem šel na ministerstvo. Ale já se musím opravdu přiznat, vždycky, když někam jdu tímto způsobem, tak jdu do jisté míry v roli toho člověka, který prožil většinu svého života jako člen pronásledované a poplivané skupiny. I když vím, že mě tam bude čekat přítel, nebo kamarád, nebo z města nakloněný člověk, se kterými

se dnes a denně na mnoha radnicích setkávám. A věřte tomu, že jsem v trošku jiné pozici než třeba farář, že jsem v jiné pozici než věřící laik, který pracuje třeba někde v úctárně.

Jste znám jako přítel prezidenta Václava Klause. Ten mnoho věřících příjemně překvapil svým „konzervativněním“, tím jak se postavil proti registrovanému partnerství. Přiznám se, že bych to ještě před několika lety nečekal.

Víte, Václav Klaus byl člověk, který patřil do časopisu Tvář, kde byli také katolický disident Václav Benda, pozdější prezident Václav Havel a další. Tedy s určitým prostředím byl srostlý. Byl přítelem Václava Bendy a jeho manželky Kamily. Charta 77 vždy Klause považovala za člověka, který rozumí financím a bez kterého po převratu nebude ekonomická reforma možná. Já sám ekonomice nerozumím, takže jeho ekonomické kroky nemohu hodnotit. Ale moje zkušenost je, že všechna jednání, která jsem s ním vedl — ať byl v jakékoliv funkci — taková, že nehrál nikdy komedii. Jestliže něco slíbil, tak to splnil. Setkávám se s ním samozřejmě i na jiných rovinách, třeba když jdeme na Sněžku. To je pouť, ne oficiální akce. Tam nejde prezident, ale tatínek a děda, s vnuky, se snachou atd. Tam také vidím, že jeho odpor vůči registrovanému partnerství není politickým postojem. To je jeho životní postoj. Od počátku ho znám jako člověka, který si velmi zakládá na rodině. Když sem přišel poprvé, přišel o hodinu dříve. A ptal se mě, jestli tu se mnou bydlí moje maminka, že by ji chtěl pozdravit. Někdo může říct, že to je póza. Ale tohle dělá člověk, který to musí mít v sobě. A pak asi trochu stárne a vidí některé věci jasněji.

Někdy mi přijde, skoro jako kdyby nejviditelnějším bojovníkem za konzervativní hodnoty se tu stával Václav Klaus, což bych ještě před několika lety nečekal. Jak vidíte pozici KDU-ČSL, která byla hlavním bojovníkem za konzervativní hodnoty i za záležitosti, které se týkají Církve (církvní restituce, smlouva s Vatikánem atd.)?

Víte, v době, kdy jsem byl ve vězení, jsem seděl s částí první polistopadové vlády. Přesvědčení Václava Havla tehdy bylo, že systém ideologických politických stran nemá v druhé polovině 20. století co dělat. Že je to ana-

chronismus. A s tím jsem také vstoupil do veřejného života. U mne je to dáno i tím, že otec byl důstojníkem z povolání. A za první republiky nesměli vojáci volit. Byli tu k obraně státu, ne k obraně politických stran. Takže já jsem byl od malička vychováván k určitému nadstranictví.

Ale vím, že v politických stranách jsou osobnosti, které jsou schopny pro tuto zemi vykonat velký kus práce. Ne vždy jsou na vedoucích postech, ale i tam se najdou. Lidová strana by si ale měla uvědomit jedno. Její voličskou základnu stále tvoří z převážné části věřící katolíci. Myslím, že prohlášení, které zaznělo z úst předsedy Čunka, že tu KDU-ČSL není pro katolíky, ale pro občany, nebylo dobře formulováno. Já to chápu. Možná, že to bylo jen šťastné vyjádření. To se v politice stává. Ale je to podřezávání si větve. Nemluvě o tom, že i katolík je občan... Já osobně jsem biskupem pro všechny, i pro ty hledající. A ti jsou ve všech politických stranách.

Duchovní se dnes musí umět vyjádřit ke spoustě nových a komplikovaných otázek v etické oblasti. Nejen k potratům, ale i k svazkům homosexuálů, explozi AIDS v Africe, výzkumu kmenových buněk. Jsou na to připraveni? Nezanedbává se výchova v tomto směru. Treba i v seminářích?

Já to nemohu úplně popřít, ale určitě se to nezanedbává úplně. V Praze v semináři se tomu věnuje třeba pan profesor Skoblík, vím, že tyto věci i ve svých materiálech mají. Záleží spíš na konkrétních osobnostech. Já jsem třeba vyrůstal v jiném prostředí, než generace husákovské normalizace. Vyrůstal jsem v prostředí, které pohrdalo komunismem, nikdy jsme mu nevěřili, byl to pro nás nepřítel, a vždycky jsme věřili, že to praskne. Až jsme tím byli směšní. Ale to mě asi krylo, že si člověk nezadal, protože věděl, že to praskne. A až to praskne, tak to praskne všechno, i to, kdyby si člověk s nimi zadal. Ale ti, co vyrostli v tom, že je zapotřebí se krýt, byli vychováni k tomu, že se nesmíme příliš ukazovat. To pořád poznamenává členy Církve. Jistěže to spíš uvidíme na těch, kteří jsou nějak postaveni do popředí. Tam se víc uvidí. Ale vezměte i druhou situaci. Vy jste jediný z katolického prostředí, z katolických médií, který přijde a chce o tom něco vědět.

S biskupem Dominikem Dukou hovořil Matyáš Zrno.

DOTAZY ČTENÁŘŮ

Stupně závaznosti ve víře v učení Církve

Řada čtenářů vyjádřila přání seznámit se stanoviskem učitelského úřadu na různé aktuální otázky. Na zaslané dotazy týkající se víry a mravů odpovídají kněží Řádu bratří kazatelů (dominikánů) s úmyslem stanovisko Církve srozumitelně zprostředkovat. Dotazy lze zasílat na korespondenční adresu redakce uvedenou v tiráži.

Redakce *RC Monitoru* obdržela několik dotazů čtenářů na to, jaké jsou stupně závaznosti ve víře v učení Církve. Požádali jsme o upřesnění P. Štěpána Maria Filipa OP, odborného asistenta dogmatické teologie na CMTF UP v Olomouci. V tomto čísle otiskujeme první část jeho odpovědi.

Pyramida pravdy

I. Teologické známky a cenzury

Některí, když slyší o učitelském úřadu Církve, neboli magisteriu, se poněkud ošívají: zdá se jim někdy, že je to jakési byrokratické diktování církevní vrchnosti, moc, která zbavuje života a tvořivosti, svěrací kazajka myšlení a překážka pravého teologického pokroku. Pokud se ovšem na věci díváme pohledem víry a vidíme je ne tak, jak se nám někdy mohou zdát, ale tak, jak skutečně jsou, musíme říci, že magisterium není překážkou pravého dobra, ale naopak velikým Božím darem, darem Ježíšova Nejsvětějšího Srdce. Vždyť učitelský úřad Církve „z Božího příkazu a za pomoci Ducha svatého Boží slovo zbožně slyší, svědomitě střeží a věrně vykládá a z tohoto jediného pokladu víry čerpá všechno, co předkládá k věření jako zjevení od Boha.“ (II. Vatikánský koncil: Věřoučná konstituce *Dei verbum*, čl. 10.) Velký anglický teolog, kardinál John Henry Newman, ve svém známém spise *Vývoj křesťanské nauky* říká, že když nám Bůh dal své zjevení, ve skutečnosti by nám nedal nic, kdyby nám také ze svého božského ustanovení nedal prostředek — neomylný orgán —, který by toto zjevení chránil a zaručil, že jeho poselství v celé své pravdě a plnosti, a ne v zmatené či narušené podobě, přijde ke všem generacím lidí. A tímto božským prostředkem je právě magisterium.

Různé stupně závaznosti a závaznosti

Na druhé straně, když nás Církve učí, neznamená to, že máme všechna její vyhlášení přijímat stejným způsobem. Jsou zde jistě různé stupně závaznosti a následné závaznosti. A právě u nich se chceme zastavit v našem článku.

V Církvi se postupně vypracovala celá stupnice pozitivních *teologických*

Plate 13.—Raphael. The "Disputa."
In the Vatican.

známek (*notae theologicae*) a negativních *teologických cenzur* (*censurae theologicae*), jak se s nimi můžeme setkat v dokumentech magisteria a v klasických teologických učebnicích, např. v u nás dobře známé dogmatice od Ludwiga Otta. (Srov. také příručku S. Cartechini: *De valore notarum theologiarum et de criteriis ad eas dignoscendas*. Romae: Pontificia Universitas Gregoriana, 1951.) Pokud si tyto teologické známky a případně cenzury představíme jako jakousi pomyslnou pyramidu, pak na jejím vrcholu stojí jako nejvyšší teologická známka *sententia de fide divina et catholica* (*tvrzení z božské a katolické víry*), neboli *dogma fidei* (*dogma, článek víry*), tedy to, co je Bohem výslovně zjeveno (proto mluvíme o *divina — božské víře*) a magisteriem Církve neomylně a definitivně předkládáno jako Bohem zjevené (proto hovoříme o *catholica — katolické víře*). Magisterium tak může činit řádným a všeobecným způsobem, tj. když se na nějaké nauce shodnou biskupové rozptýlení po světě ve svých diecézích, ale duchovně spojení mezi sebou a se svou hlavou, papežem:

to se např. týká učení o tom, že úmyslná vražda je těžký hřích.

Učitelský úřad Církve tak dále a především může činit slavnostním a mimořádným způsobem, totiž vyhlášením ekumenického koncilu, jakým je např. učení Tridentského koncilu o tom, že Pán Ježíš je vpravdě, skutečně a podstatně přítomen v Nejsvětější svátosti oltářní, nebo učení papeže „*ex cathedra*“, jakým bylo např. prohlášení dogmatu o Nanebevzetí Panny Marie papežem Piem XII. v roce 1950. V tomto druhém případě slavnostního způsobu se přidává přívlastek *definita* — definované, a mluví se pak o *sententia de fide divina et catholica definita* (*tvrzení z božské a definované katolické víry*). Všechna dogmata víry přijímáme a máme přijímat se souhlasem božské víry, který je svou povahou absolutní a neodvolatelný. Jestliže někdo tato dogmata přímo popírá, např. odmítá, že by Panna Maria byla s tělem i duší vzata do nebeské slávy, jedná se o *sententia haeretica* (*heretické tvrzení*): to je tedy nejvyšší (a nejhorší) teologickou cenzurou.

DOTAZY ČTENÁŘŮ

Co je Bohem zjeveno?

Co předkládá církev k věření?

Z toho, co jsme si právě říkali, je patrné, že při stanovení významu určitého učení Církve se přihlíží k dvojí skutečnosti, totiž k tomu, nakolik je Bohem zjeveno, a dále k tomu, nakolik je Církví předkládáno k věření. Pokud se v jednom nebo druhém ohledu nedostává oné plnosti, kterou se vyznačuje dogma víry, sestupujeme na naší pomyslné pyramidě o něco níže a dospíváme k druhé nejvyšší teologické známce. Tou je nejprve to, co někteří autoři nazývají *sententia de fide ecclesiastica* (tvrzení z církevní víry), totiž to, co není Bohem výslovně zjeveno, nýbrž jenom zavinutě, implicitně, avšak je Církví neomylně a definitivně předkládáno k věření. Církevní magisterium tak opět může činit řádným a všeobecným způsobem, což se např. týká učení o nezákonnosti eutanazie, nebo mimořádným a slavnostním způsobem, což je např. případ svatořečení nějakého blahoslaveného papežem „*ex cathedra*“. Jak můžeme vidět, nedostatek oproti dogmatu víry zde spočívá ve způsobu zjevení Bohem. Tvrzení, které přímo oponuje církevní víře, je pak označováno teologickou cenzurou *error in fide ecclesiastica* (omyl v církevní víře).

Druhou nejvyšší teologickou známkou je také *sententia fidei proxima* (tvrzení blízké víře), tedy to, co je podle jednomyslného mínění teologů Bohem výslovně zjeveno, ale Církví není ještě nejvyšším způsobem předkládáno jako Bohem zjevené, což je např. případ učení o papežské neomylnosti před jeho dogmatizací na I. vatikánském koncilu v roce 1870 nebo současný případ nauky o vyhrazení kněžského svěcení pouze mužům. Jak je zjevné, zde nedostatek nespočívá ve způsobu zjevení Bohem, nýbrž ve způsobu předkládání magisteriem k věření. Přímo opačné tvrzení je pak označováno teologickou cenzurou *sententia haeresi proxima* (tvrzení blízké herezi). Přestože tvrzení z církevní víry nebo tvrzení blízké víře postrádají dokonalost dogmatu víry, přijímáme je také a máme přijímat se souhlasem božské víry.

Katolické učení

Na naší pomyslné pyramidě sestupujeme opět o stupínek níže, a tak se dostáváme k třetí nejvyšší teologické známce, kterou je *doctrina catholica* (katolické učení) s opačnou teologickou cenzurou *error in doctrina catholica* (omyl v katolickém učení). Katolickým učením nazýváme to, co je Bohem výslovně nebo zavinutě zjeve-

no a Církví předkládáno ne neomylným a definitivním způsobem: je to např. to, co papežové učí ve svých encyklikách. Jedná se tzv. pouze autentické magisterium (*magisterium mere authenticum*), které se nevyznačuje neomylností, neboť se týká nauky, jež svou povahou není a nechce být definitivní. Na druhé straně se však nejedná pouze o jakýsi příspěvek do diskuse, ale opravdu o autentické, neboli Kristovou autoritou opatřené učení, které máme přijímat s náboženským souhlasem rozumu a vůle. Tento souhlas není svým charakterem absolutní a neodvolatelný, jako je jím souhlas božské víry, neboť „přítakává“ učení, které se může ještě dále vyvíjet a případně měnit.

Všechny tři probrané teologické známky s opačnými teologickými cenzurami spadají do oblasti učení Církve, tedy toho, co Bůh přímo nebo nepřímo zjevil a co církev různým způsobem učí. Následujícími teologickými známkami již sestupujeme do oblasti nauky teologů, tudíž do oblasti detailnějšího teologického vysvětlení a rozvedení nauky Církve. Zde zaujímá první (a celkově čtvrté) místo teologická známka *sententia theologice certa* (teologicky jisté tvrzení) s opačnou teologickou cenzurou *error in theologia* (omyl v teologii). Teologicky jistým tvrzením je to, co je podle obecného mínění teologů jistě uznáváno jako nutně spojené s Božím zjevením a z něho přímo vyvoditelné: je to např. učení o nemylnosti Kristova lidského poznání.

Jako další teologická známka bývá uváděna *sententia communis* (obecné tvrzení), tedy to, co je podle obecného souhlasu teologů teologicky dobře podložené a dlouho vyučované v různých teologických školách. Jedná se tudíž o nauku, v níž se jednotlivé teologické školy, např. tomisté a skotisté, nerozcházejí, ale naopak se shodují. Jako příklad si můžeme uvést učení o tom, že Panna Maria

byla od svého početí prosta všech hnutí žádostivosti. Opačná teologická cenzura bývá označena jako *sententia temeraria* (opovázlivé tvrzení), v tomto případě ovšem s podmínkou, že obecné tvrzení teologů je popíráno bez nějakého vážného důvodu. Mám-li naopak vážný a dobře fundovaný důvod, abych učil s rozporu s obecným teologickým učením, pak se samozřejmě o opovázlivé tvrzení nejedná.

Zbožná a pravděpodobná tvrzení

Jako nejnižší teologické známky můžeme zmínit *sententia pia et probabilis* (zbožné a pravděpodobné tvrzení), která má ve svůj prospěch solidní, avšak ne zcela přesvědčující důvody, např. tvrzení o tom, že od Mariina nanebevzetí se bez její aktuální přímlyvy neuděluje lidem žádná milost, a *sententia tollerata* (tolerované tvrzení), jíž je možno zastávat, např. učení o nanebevzetí sv. Josefa. Také se můžeme někdy setkat s teologickou známkou *doctrina tuta* (bezpečné učení), kterou církev označuje nauku nějakého teologa či filosofa pro její shodu s Božím zjevením, např. filosoficko-teologickou nauku sv. Tomáše Akvinského či morální nauku sv. Alfonse Maria de Liguori. Toto označení — *doctrina tuta* — dané určitému učení nevyklučuje, aby bylo uděleno jiné nauce, i když se může s předchozím učením v některých bodech rozcházet. Pokud vyjdeme z již uvedeného příkladu, jak učení sv. Tomáše, tak nauka sv. Alfonse jsou Církví označovány jako *doctrina tuta*, i když se oba v nemálo věcech liší a někdy i protirečí.

Na právě probranou stupnici teologických známek a cenzur navázala v roce 1998 Kongregace pro nauku víry svou *Doktrinnální poznámkou* k vyznání víry, v níž se rozlišují tři stupně vyhlášení magisteria, ale u toho se zastavíme až příště.

P. Štěpán Maria Filip OP

UČENÍ CÍRKVE			
	Teologická známka	Teologická cenzura	Souhlas
1.	<i>sententia de fide divina et catholica (definita)</i>	<i>sententia haeretica</i>	božské víry
2.	- <i>sententia de fide ecclesiastica</i> - <i>sententia fidei proxima</i>	- <i>error in fide ecclesiastica</i> - <i>sententia haeresi proxima</i>	božské víry
3.	<i>doctrina catholica</i>	<i>error in doctrina catholica</i>	náboženský rozumu a vůle

UČENÍ TEOLOGŮ		
	Teologická známka	Teologická cenzura
4.	<i>sententia theologice certa</i>	<i>error in theologia</i>
5.	<i>sententia communis</i>	<i>sententia temeraria</i>
6.	<i>sententia pia et probabilis</i>	
7.	<i>sententia tollerata</i>	
8.	<i>doctrina tuta</i>	

NA ZÁVĚR

Dokončení ze str. 3.

Lidovečtí voliči mají své starosti a problémy a dovolím si tvrdit, že causa Národního divadla je mezi nimi až na jednom z posledních míst. Problémy ve vztahu Církve a státu, morální a etická témata, školství, ale také praktické otázky, které tíží obyvatele míst zasažených nezaměstnaností, nízkou dopravní obslužností a celým spektrem problémů, spojených se zemědělstvím — to jsou témata, která lidovci měli řešit. Témata, která tíží současně i potencionální voliče KDU-ČSL. Ostatně Jiří Čunek se svými zkušenostmi z komunální politiky se k tomu zdál být mužem na svém místě. Jenže místo toho se řeší témata pro jakési hypotetické voliče, které možná (a možná ne) naláká liberální Helena Třeštíková.

Párek před kostelem

Voliči, kteří tu jsou teď, jsou ze značné části věřící a také nepraktikující či ateisté, kterým ovšem křesťanský akcent nevadí (stejně jako

spousta nevěřících rodičů dává děti do církevních škol prostě proto, že pro ně chtějí lepší vzdělání). To, jak je KDU-ČSL prorostlá s křesťanským prostředím, je zřejmé na personálním propojení lidovců a věřících — zvláště na venkově. Kostel, Orel, KDU-ČSL, obvykle najdete všude ty samé lidi. Ona propojenost je zjevná i z toho, jak si lidovečtí funkcionáři stěžují, když lidé z kostela volí jiné strany (nejčastěji ODS nebo ČSSD). Jako by na křesťanské voliče měli automatický nárok. Je to zjevné i z toho, jak i ti, kteří se zasazují o „otevření“, se nezapomenou ukázat na pouti, zmínit se o svých církevních/duchovních aktivitách či pochválit, kolik příbuzných mají v duchovní službě. A nebo nenápadně utrousit, který z vysoce postavených bratrů si — nedej Bože — dal na Velký pátek před kostelem párek. Jenže v politice jde spíše o činy než o demonstrativní manifestaci své víry.

Nebojme se!

Je to stále ten starý český katolický komplex. V zemi, která není Církvi právě nakloněna, jako by se řada katolíků na veřejnosti styděla za to, že jsou katolíky. Nechala se vytlačit z veřejného prostoru do soukromí. Ovšem křesťané budou mít jen to, co si vybojují. Stejně jako se za svá práva bijí lékaři, postižení, či odboráři. Křesťané se nemají za co stydět a nemají se proč bát. Jsou silnější, než si myslí. Která jiná skupina lidí má pobočky skoro v každém místě republiky? Která jiná skupina lidí má vlastní noviny, časopisy a rozhlasovou stanicí? A svým způsobem i svou politickou stranu, která má reprezentovat právě je. Koneckonců katolické strany založili katolíci, aby hájili práva katolíků. Stejně jako sociální demokracii založili dělníci, aby hájila zájmy dělníků. Křesťané mají všechno, co potřebují. Už chybí jen odvaha...

Matyáš Zrno

Autor pracuje v Občanském institutu.

Liturgická čtení

28. 1. Neděle	Jer 1,4–5.17–19, Žl 91, 1 Kor 12,31–13,13, Lk 4,21–30 <i>4. neděle v mezidobí</i>		
29. 1. Pondělí	Žid 11,32–40, Žl 31, Mk 5,1–20 <i>sv. Sulpicius Severus</i>	1. 2. Čtvrtek	Žid 12,18–19.21–24, Žl 48, Mk 6,7–13 <i>sv. Jindřich Morse</i>
30. 1. Úterý	Žid 12,1–4, Žl 22, Mk 5,21–43 <i>sv. Martina</i>	2. 2. Pátek	Mal 3,1–4, Žl 24, Lk 2,22–40 <i>Uvedení Páně do chrámu</i>
31. 1. Středa	Žid 12,4–7.11–15, Žl 103, Mk 6,1–6 <i>sv. Jan Bosco</i>	3. 2. Sobota	Žid 13,15–17.20–21, Žl 23, Mk 6,30–34 <i>sv. Blažej</i>

4. 2. Neděle	Iz 6,1–2a.3–8, Žl 138, 1 Kor 15,1–11, Lk 5,1–11 <i>5. neděle v mezidobí</i>		
5. 2. Pondělí	Gn 1,1–19, Žl 104, Mk 6,53–56 <i>sv. Agáta</i>	8. 2. Čtvrtek	Gn 2,18–25, Žl 128, Mk 7,24–30 <i>sv. Jeroným Emiliani</i>
6. 2. Úterý	Gn 1,20–2,4a, Žl 8, Mk 7,1–13 <i>sv. Pavel Miki a druhové</i>	9. 2. Pátek	Gn 3,1–8, Žl 32, Mk 7,31–37 <i>sv. Apolónie</i>
7. 2. Středa	Gn 2,4b–9.15–17, Žl 104, Mk 7,14–23 <i>sv. Richard</i>	10. 2. Sobota	Gn 3,9–24, Žl 90, Mk 8,1–10 <i>sv. Scholastika</i>

RC MONITOR — zpravodajský čtrnáctideník vydávaný o. s. Res Claritatis pod záštitou České dominikánské provincie. Noviny jsou zaměřeny na osvětu široké veřejnosti v oblasti života a postojů římskokatolické Církve jako prevence náboženské nesnášenlivosti a xenofobie. Publikované zprávy jsou zveřejňovány na zpravodajském serveru <http://res.claritatis.cz>. ISSN: 1214-8458. MK ČR E 15474.

Korespondenční adresa redakce: Res Claritatis, Husova 8, 110 00 Praha 1, e-mail: redakce@claritatis.cz, číslo účtu: 1683820001/2400.

Redakční rada: Vít Cigánek, RNDr. Václav Frei, Mgr. Michaela Freiová, JUDr. Ing. Jiří Karas, P. Mgr. Pavel Mayer OP, Zdeňka Rybová, Mgr. Radim Ucháč, Kateřina Ucháčová, Ondřej Vaněček. **Teologický poradce:** P. Mgr. Pavel Mayer OP.

Objednávky: Noviny jsou distribuovány zdarma a lze je v požadovaném počtu kusů objednat na korespondenční adrese redakce. Jejich vydávání je možné jedině díky zasláním darům, které pokrývají náklady na tisk a distribuci. Náklady na jedno číslo činí přibližně 10 Kč, což ročně znamená 240 Kč. Všem dárcům Pán Bůh zaplať. Dary lze podle § 15 odst. 1 zákona č. 586/1992 Sb. uplatnit pro snížení základu daně.